



УДК 378.1:796

## ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Усатова І.А., к. пед. н.,  
старший викладач кафедри теорії, методики фізичного виховання  
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Ткаченко В.В., к. пед. н.,  
доцент кафедри педагогіки вищої школи  
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Ведмедюк А.Д., к. пед. н.,  
доцент кафедри теорії, методики фізичного виховання  
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

У статті порушенено проблему пошуку шляхів удосконалення системи професійної освіти з метою підготовки майбутнього фахівця до практичного втілення ідеї здоров'язбереження нації на всіх етапах освітньої діяльності; з'ясовано нові підходи до розроблення змісту, форм і методів професійної підготовки фахівців нової формациї; окреслено передумови готовності майбутніх фахівців до здійснення інноваційної діяльності; висвітлено сутнісні характеристики та етапи підготовки майбутніх фахівців у закладах освіти; обґрунтовано основні положення, дотримання яких забезпечує підготовку фахівців нової формaciї до реалізації здоров'язбережувальних технологій.

**Ключові слова:** майбутній фахівець, новітні технології, здоров'язбережувальні технології.

В статье затронута проблема поиска путей совершенствования системы профессионального образования с целью подготовки будущего специалиста к практическому воплощению идеи здоровьесбережения нации на всех этапах образовательной деятельности; определены новые подходы к разработке содержания, форм и методов профессиональной подготовки специалистов новой формации; обозначены предпосылки готовности будущих специалистов к осуществлению инновационной деятельности; освещены существенные характеристики и этапы подготовки будущих специалистов в учебных заведениях; обоснованы основные положения, соблюдение которых обеспечивает подготовку специалистов новой формации к реализации здоровьесберегающих технологий.

**Ключевые слова:** будущий специалист, новейшие технологии, здоровьесберегающие технологии.

Usatova I.A., Tkachenko V.V., Vedmediuk A.D. USE OF NEW TECHNOLOGIES IN PREPARATION OF FUTURE FACTORS TO IMPLEMENTATION OF HEALTH-SAFETY TECHNOLOGIES

In the article on the basis of scientific and pedagogical sources the ways of perfection of the system of professional education with the purpose of preparing the future specialist for the practical realization of the idea of health saving of the nation at all stages of educational activity are analyzed and solved. New approaches to the development of the content, forms and methods of professional training of specialists of the new formation, as well as introduction of the modern technologies in the educational process of higher educational institutions are studied. It is noted that the educational process should be transformed in the direction of individualization of educational interaction, learning, formation of creative thinking and increase of independent work of students. It is characterized that a specialist-innovator is the bearer of specific innovations, their creator, modifier, it has wide possibilities and has an unlimited field of activity, since in practice it is convinced of the efficiency of existing technologies and teaching methods and can correct them, carry out research work, develop new methods and technology. The focus of this activity is the innovative potential of a future specialist. The directions of introduction into the educational process of modern technologies are revealed, where the teacher becomes more and more the functions of a consultant, counselor, mentor, since in professional activity not only special subject knowledge is realized, but also modern knowledge in the field of pedagogy and psychology, acmeology, technology of education and upbringing.

**Key words:** future specialist, newest technologies, health saving technologies.

**Постановка проблеми.** На шляху вступу України до глобалізованого економічного простору дедалі важливішим стає процес підготовки висококваліфікованих фахівців. Очевидним є факт, що модернізація економіки України неможлива без підготовки

молодих кадрів з відповідним рівнем кваліфікації, оскільки саме вони здатні гнучко реагувати на нововведення, генерувати принципово нові ідеї, впроваджувати новітні технології, обслуговувати технологічно оновлене устаткування, адаптоване до



сучасних вимог інноваційного суспільства [12, с. 26].

Кардинальні соціально-економічні трансформації суспільства, посилення економічного розвитку, конкуренція на ринку праці, за висловом Л. Сущенко, вимагають нових підходів до розроблення змісту, форм і методів професійної підготовки фахівців нової форматії, упровадження в навчально-виховний процес вищих навчальних закладів сучасних технологій [10, с. 2]. Н. Бєлікова наголошує, що сучасні умови висувають нові вимоги до молодого фахівця, який має бути скерований на розвиток відомих і пошук нових ідей, уміти швидко адаптуватися до мінливих умов професійної діяльності, продуктивно спілкуватися з людьми, психологочно грамотно поводитися з колегами та бути готовим до ризику й ухвалення рішень в умовах невизначеності [1, с. 308].

Серед компонентів розвитку освіти інноваційного типу Т. Кушнір виокремлює перехід до кредитно-модульної системи навчання; запровадження модульно-рейтингової системи контролю й оцінювання результатів навчання студентів; створення інноваційного інформаційно-освітнього середовища; розроблення організаційного та навчально-методичного забезпечення дисциплін; застосування новітніх навчальних технологій викладання [4, с. 248].

Необхідність в інноваційній спрямованості педагогічної діяльності, на думку О. Дубасенюк, зумовлена низкою обставин, а саме: соціально-економічними переворотами в суспільстві; науково-технічним процесом, що вмотивовує необхідність оновлення системи вищої освіти, методології та технології організації навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах; посиленням гуманітаризації змісту освіти; зміною обсягу і складу навчальних дисциплін, уведенням нових навчальних предметів; використанням нових організаційних форм і технологій навчання; застосуванням педагогічних новацій [2, с. 4].

Сучасні тенденції розвитку вищої освіти, пов'язані з її інтеграцією в загальноєвропейський освітній простір, аргументовано доводять доцільність кардинальних трансформацій у підготовці конкурентоспроможного високоосвіченого фахівця, орієнтованого на ідеї культивування загальнолюдських цінностей, збереження та зміцнення здоров'я молодого покоління, на сповідування ідеології здорового способу життя, пошук нових механізмів і форм оздоровлення, упровадження здоров'язбережувальних технологій [12, с. 14–15].

Розв'язання проблеми якісної професійної підготовки майбутніх фахівців нині

набуває особливої актуальності, оскільки дефіцит рухової активності серед дітей і підлітків, що прогресує в Україні, зумовлює негативні зміни в темпах зростання їхньої загальної захворюваності, породжує функціональні розлади системи й органів дитячого організму, низькі показники рівня здоров'я дітей загальноосвітніх навчальних закладів. Зміст професійної підготовки майбутніх фахівців має бути зорієнтований на озброєння теоретичними знаннями й практичними уміннями щодо використання здоров'язбережувальних технологій у професійній діяльності [11, с. 21].

**Стан дослідження.** Проблему сучасної системи розвитку освіти інноваційного типу вивчали вітчизняні та зарубіжні дослідники: А. Алексюк, Ю. Бабанський, Дж. Гарднер, М. Дичківська, Л. Ланда, З. Петрасинський, І. Підласий, С. Поляков, Г. Селевко, П. Уайтфілд, Л. Штефан та ін. Учені довели, що досягнути ефективності підготовки майбутнього фахівця до реалізації здоров'язбережувальних технологій неможливо в разі відсутності сформованих навичок і вмінь використовувати весь спектр ресурсів інноваційних педагогічних технологій. Наголосимо, що винятково значущим для майбутнього фахівця є вміння ефективно володіти компонентами інноваційної діяльності. Ці вміння дають змогу успішно розв'язувати здоров'язбережувальні завдання.

З огляду на це, можна визначити мету статті. Вона полягає у проведенні аналізу шляхів реформування й обґрунтуванні напрямів модернізації підготовки майбутніх фахівців до реалізації здоров'язбережувальних технологій.

**Виклад основних положень.** На наш погляд, традиційний формат побудови навчального процесу ускладнює формування високого рівня фахової компетентності та професійно значущих якостей майбутнього фахівця.

Модернізація процесу професійної підготовки майбутніх фахівців нової форматії, на думку В. Мартиненко, вимагає розроблення, створення й забезпечення освітнього процесу [6, с. 114]. Майбутній фахівець мусить знати: зміст інноваційних технологій; форми, методи й принципи організації інноваційного навчання; медико-біологічні, психолого-педагогічні, соціокультурні основи інноваційних технологій у своїй професійній галузі. Водночас він має вміти: планувати, організовувати та проводити заняття з використанням інноваційних технологій; застосовувати сучасні засоби й методи навчання, адекватні до змісту інноваційних технологій; оцінювати ефективність використовуваних технологій



і контролювати якість навчально-виховного процесу; аналізувати й корегувати свою професійну діяльність; організовувати та проводити наукові дослідження у сфері професійної діяльності [6, с. 114].

Проаналізувавши погляди науковців на витлумачення поняття «інновація» і зваживши, зокрема, на концепцію Й. Шумпетера, Ю. Лавріненко підсумував, що «інновація» – це пошук нового, нетрадиційного способу досягнення мети, який сприяє використанню результатів наукових досліджень і розробок, спрямованих на вдосконалення процесу виробничої діяльності [5, с. 194]. Уважаємо надзвичайно цінним уміння майбутніх фахівців використовувати новітні технології навчання, оскільки це дає змогу успішно виконувати низку методичних, організаційних і здоров'язбережувальних завдань.

Застосування технологій у навчанні сприяє розвиткові індивідуальних ресурсів студентів і викладачів, формує навички самостійного мислення, ініціативність і відповідальність за виконану роботу, а також зменшує психологічні навантаження на студентів і викладачів у процесі взаємного обміну знаннями.

Україні необхідно навчити студента самостійно керувати освітньою діяльністю, розвинути системний стиль мислення, зосередити зусилля не на запам'ятовуванні навчального матеріалу, а на його осмисленні. Такий підхід дасть змогу підвищити успішність, посилити мотивацію навчання, активувати інтерес до обраної професії та екстраполювати знання у практичний вимір. Для якісної підготовки фахівця-професіонала необхідно перебудувати технології навчання студентів ВНЗ. На наше переконання, базовим компонентом підготовки слугує опанування студентами інноваційних технологій, що оптимізують реалізацію здоров'язбережувальних технологій.

Серед найперспективніших напрямів удосконалення підготовки майбутніх кадрів до реалізації здоров'язбережувальних технологій варто назвати застосування активних форм і методів навчання, що зорієнтовані передовсім на інтенсифікацію пізнавальної діяльності студентів, синтезують педагогічні дії з ініціативним самостійним пошуком знань.

Інтерактивне навчання, на нашу думку, уможливлює створення умов, за яких студент самостійно здобуває, пізнає й конструктує знання. Це суттєва відмінність активного навчання від традиційної системи освіти. Імпонує позиція Д. Остапчук, Н. Мирончук стосовно витлумачення поняття «інтерактивне навчання» як спеціальної форми організації пізнавальної діяльності, що має

конкретну передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен студент відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність, а навчальний процес відбувається на тлі постійної, активної взаємодії всіх його членів. Автори зауважують, що інтерактивні методи є не тільки засобом покращення навчання, а й засобом посилення виховних впливів [8, с. 144].

Інтерактивне навчання створює сукупний ефект, який виявляється в тому, що в майбутніх фахівців на тлі програмного застосування знань формуються: уміння співпрацювати, продуктивність якого залежить від зміни стратегії взаємодії, можливості заливати студентів у навчальну взаємодію й характеру групової взаємодії; комунікативна компетентність, що засвідчує зміну стилю спілкування, усвідомлення бар'єрів спілкування, характер виконання комунікативних завдань; толерантність, яка вирізняється сприйняттям інших людей і забезпечує повноту та адекватність спілкування в різних ситуаціях.

Отже, оперування інтерактивними методами під час оволодіння змістом теоретичних і практичних дисциплін посилює зацікавлення студентів майбутньою професійною діяльністю; удосконалює аналітичні здібності й комунікативні навички; допомагає досягти високого рівня самостійності висловлювань; підвищує емоційність заняття; уможливлює атмосферу співпраці.

Унаслідок осмислення сутності поняття «інтерактивні методи навчання» виокремлено його змістові характеристики: високий ступінь включення студентів в освітній процес; «вимушена активність» – примусова активізація мислення й роботи студентів; посилене емоційне включення студентів і креативний характер занять; колективне формування зусиль, інтенсифікація процесу навчання. Інтерактивні методи навчання, що передбачають суб'єкт-суб'єктну взаємодію учасників педагогічного процесу, їх самоактуалізацію та самоорієнтацію.

Студент постає не пасивним об'єктом, на який зорієнтована педагогічна дія, а активним суб'єктом, включеним у педагогічний процес. При цьому він отримує змогу підвищити рівень самостійності, а також обрати зміст і методи навчання. Суб'єктний досвід, а саме навички в реалізації здоров'язбережувальних технологій, розширюється та ускладнюється поступово, починаючи з першого курсу: від пізнання себе як суб'єкта життєдіяльності, який експериментує в галузі здоров'язбереження, до саморозвитку особистості студента як професіонала, спроможного впроваджувати фахові інновації [1, с. 154–155].



Інтерактивні методи навчання оптимізують ініціативність студентів в освітньому процесі, що стимулює педагог, який виконує, зокрема, роль консультанта. Інтерактивні дії мусять мати особистісно орієнтований, систематичний і творчий характер. У процесі підготовки майбутніх фахівців використано як традиційні методи навчання, так і інтерактивні методи фахової підготовки майбутніх кадрів.

Отже, інтеграція методичної підготовки майбутніх фахівців до реалізації здоров'язбережувальних технологій, зокрема застосування інноваційних технологій навчання, поступово зміщує акценти в значущості засвоєння інформації, утверджаючи самостійний пошук її студентами на останніх курсах навчання, формуючи професійну компетентність майбутніх фахівців.

Наголосимо, що потужним інструментом оптимізації професійного становлення майбутніх професіоналів є спрямованість фахового навчання на застосування диференційованого підходу, зокрема врахування індивідуально-типологічних особливостей учнів.

У системі підготовки майбутніх фахівців пріоритетне місце посідає формування цілісного уявлення про сутність диференційованого підходу; ознайомлення з особливостями реалізації різновидів диференціації; опанування методів (методик) діагностики особливостей учнів; засвоєння комплексу вмінь, що дають змогу проводити диференційований підхід у професійно-педагогічну діяльність [12, с. 79].

Отже, підготовка майбутнього фахівця до застосування диференційованого підходу оптимізує професійне становлення, формує потребу в самоосвіті, уможливлює ефективну діяльність, добір оптимальних методів і прийомів педагогічного впливу на учнів, посилює пізнавальні інтереси студентів до впровадження диференційованого підходу, нейтралізує формалізм у системі оцінювання стану здоров'я учнів, спонукає до генерування ідей, пошуку шляхів подолання стандартних і проблемних ситуацій тощо.

Розвиток здоров'язбережувальних компетенцій студентів – одна з домінантних умов фахової підготовки, оскільки нині затребуваним є не лише володіння певним набором знань умінь і навичок, а й розуміння доцільності здоров'язбережувальних дій, ставлення до свого здоров'я як цінності життя, збереження себе як життедіяльного громадянина. Т. Самусь зазначає, що формування здоров'язбережувальних компетенцій студентів – складний інтегральний процес, для якого характерна наявність знань, умінь і навичок, необхідних для здо-

ров'язбережувальної діяльності, що сприяє саморозвиткові, самоосвіті студентів, їх адаптації в умовах мінливого зовнішнього середовища та ефективному оволодінню професійними навичками в умовах цілісного освітнього процесу у ВНЗ [9].

Здоров'язбережувальні компетенції є важливим складником професійної підготовки сучасного фахівця, що формує гуманітарне мислення, поведінку діяльності майбутніх спеціалістів, розвиває інтелектуальну, емоційно-вользову сферу людини, сприяє збагаченню морально-естетичного досвіду та інтеграції фізичної й професійної культур та особистості.

На нашу думку, для реалізації здоров'язбережувальних технологій, а також виконання майбутнім фахівцем функцій педагогічної діяльності необхідно налагодити зв'язок між освітнім процесом у ВНЗ та вимогами в обраній професії. Це дасть змогу модернізувати навчання в аспекті формування в майбутнього спеціаліста потрібного набору компетенцій.

Як зазначено вище, ефективність реалізації здоров'язбережувальних технологій залежить від необхідного набору здоров'язбережувальних компетенцій для ухвалення рішень стосовно діяльності у сфері обраної професії, для досягнення результату на конкретному робочому місці в певних умовах, формування діяльнісної позиції студента в навчально-виховному процесі, розвиток особистісних професійних якостей, здібностей, навичок і знань майбутнього професіонала щодо реалізації здоров'язбережувальних технологій.

На наш погляд, одним зі змістовних етапів процесу підготовки майбутніх спеціалістів до реалізації здоров'язбережувальних технологій є організація позааудиторної діяльності, що відбувається в позааудиторний час, оптимізуючи особистісний розвиток, поглинюючи фахові знання й формуючи професійно значущі якості.

Л. Ніколенко, аналізуючи наукові погляди, характеризує позааудиторну діяльність у ВНЗ як систему навчальних і виховних заходів, що є органічним складником освітнього процесу та створює умови для всеобщого розвитку, соціального становлення й самореалізації студентів [7, с. 22]. Дослідниця звертає увагу, що позааудиторна діяльність має потужні можливості для самореалізації студента, оскільки відбувається найбільш тісне міжособистісне неформальне спілкування студентів, культурне збагачення й духовне, професійне та соціальне становлення особистості [7, с. 24].

Наукове зацікавлення становлять міркування В. Коваль стосовно того, що



позааудиторну діяльність у ВНЗ будують не для студентів, а зі студентами, зважаючи на їхні інтереси й можливості. Цю роботу проводять у формі різноманітних заходів у групі, на факультеті, у вищому навчальному закладі; вона стимулює формування особистості майбутнього фахівця [3, с. 285]. Позааудиторна робота зі студентами у ВНЗ має низку суттєвих переваг порівняно з аудиторною, зокрема: сувера необмеженість у часі, унеможливлене авторитарне керівництво викладачів, об'єднання студентів за інтересами, позитивний вплив на міжособистісні взаємини учасників, сприяння їх самореалізації, спрямованість на розширення й поглиблення професійних знань, організацію творчої діяльності тощо. Формування у майбутніх фахівців потреби в самоосвіті, самопізнанні та прагнення до самовиховання, розвиток творчого мислення – обґрунтована педагогічна умова, що раціонально поєднує самостійні й індивідуальні завдання, засвоєні знання та аудиторний практичний досвід під час проходження практики, практичні вміння розв'язувати професійні ситуації, пов'язані з реалізацією здоров'язбережувальних технологій.

### **Висновки і перспективи подальших досліджень.**

Таким чином, обґрунтовано необхідність створення й реалізації цілісного науково-методичного супроводу підготовки майбутніх фахівців до реалізації здоров'язбережувальних технологій, що збагатить і розширить зміст підготовки майбутніх кадрів, поглибити окремі розділи навчальних дисциплін, спрямовані на формування теоретичної і практичної готовності студентів до реалізації здоров'язбережувальних технологій.

Удосконалення методичної системи підготовки майбутніх фахівців до реалізації здоров'язбережувальних технологій дало змогу посилити ефективність фахової підготовки майбутніх спеціалістів до застосування новітніх технологій, змістити акцент зі значущості процесів засвоєння інформації студентами молодших курсів на самостійний пошук її студентами старших курсів для набуття професійної компетентності.

Доведено, що завдяки інтерактивним технологіям студент стає активним об'єктом педагогічної дії, отримує змогу поліпшити рівень самостійності, піznати себе як суб'єкта життєдіяльності, експериментувати у сфері здоров'язбереження, саморозвиватися як професіонал, який уміє

оперувати інноваційними здоров'язбережувальними технологіями.

### **ЛІТЕРАТУРА:**

1. Белікова Н.О. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до здоров'язбережувальної діяльності: дис. ... д-ра пед. наук: спец. 13.00.04. Луцьк, 2012. 574 с.
2. Дубасенюк О.А. Інноваційні навчальні технології – основа модернізації університетської освіти. Освітні інноваційні технології у процесі викладання навчальних дисциплін: зб. наук.-метод. пр. Житомир: ЖДУ, 2004. С. 3–14.
3. Коваль В.Ю. Система позааудиторної діяльності студентів вищих навчальних закладів. Зб. наук. пр. Серія: Педагогічні науки. Херсон, 2009. Вип. 55. С. 282–286.
4. Кушнір Т.Б. Інноваційні підходи до розвитку вищих навчальних закладів України в умовах формування єдиного європейського освітнього простору. Геополітика України: історія і сучасність: зб. наук. пр. Ужгород: ЗакДУ, 2010. Вип. 2. С. 237–265.
5. Лавріненко Ю.М. Теоретичні аспекти визначення сутності інновацій. Вісник Запорізького національного ун-ту: зб. наук. ст. Серія: Економічні науки. Запоріжжя: ЗНУ, 2010. № 2 (6). С. 191–195.
6. Мартиненко В.В. Безперервна підготовка фахівців фізичного виховання і спорту. Наукові праці. Серія: Педагогіка. 2009. № 99. Т. 112. С. 111–115.
7. Ніколенко Л.М. Поняття позааудиторної діяльності у соціально-педагогічному аспекті. Вісник Дніпропетровського ун-ту імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія. 2013. № 1. С. 21–25.
8. Остапчук Д. Інтерактивні методи навчання у вищих навчальних закладах. Модернізація вищої освіти в Україні та за кордоном: зб. наук. пр. Житомир: ЖДУ, 2014. С. 140–143.
9. Самусь Т.В. Теоретичні підходи до проблеми формування здоров'язбережувальних компетенцій у студентів ВНЗ. Вісник Чернігівського національного педагогічного ун-ту. Серія: Педагогічні науки. 2013. Вип. 108.1. URL: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/VchdpriP\\_2013\\_1\\_108\\_30.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/VchdpriP_2013_1_108_30.pdf).
10. Сущенко Л.П. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах: автореф. дис... д-ра пед. наук: спец. 13.00.04. Ін-т педагогіки і психології професійної освіти АПН України. К., 2003. 46 с.
11. Ткаченко В.В. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до використання здоров'язбережувальних технологій у дитячих оздоровчих таборах: дис... канд. пед. наук: 13.00.04. Кіровоград, 2015. 200 с.
12. Усатова І.А. Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до реалізації здоров'язбережувальних технологій у спеціальних медичних групах: навч.-метод. посіб. Черкаси, Ю. А., 2014. 128 с.